

Afgjort den 13. december 2012

46

Klima-, Energi- og Bygningsministeriet. København, den 4. december 2012.

- a. Klima-, Energi- og Bygningsministeriet afgiver ved dette orienterende aktstykke en status til Finansudvalget på fremdrift og konkret udmøntning af bevillingen til modernisering af universiteternes laboratorielokaler, som Bygningsstyrelsen gennemfører under den statslige huslejeordning. Grundet bevillingens størrelse og kompleksitet ønsker Bygningsstyrelsen at orientere Finansudvalget om Bygningsstyrelsens prioriteringer og principper for udmøntning inden for rammen. Bevillingen til modernisering af laboratorielokaler blev vedtaget ved "Aftale om fordeling af globaliseringsreserven til forskning og udvikling 2010-2012" og specificeret på Finanslov 2010.
- b. Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling gennemførte sammen med eksterne rådgivere i 2008-2009 en undersøgelse af tilstanden på samtlige universitetslaboratorielokaler, inkl. de indfusio-nerede sektorforskningsinstitutioner, under den statslige huslejeordning. Det samlede modernise-ringsbehov for universitetslaboratorielokaler blev opgjort til 6,0 mia. kr. Resultatet fremgår af rap-porten "Tilstandsvurdering af laboratorier ved universiteterne under husleje-ordningen, inkl. sektor-forskningsinstitutioner", dateret juli 2009.

I "Aftale om fordeling af globaliseringsreserven til forskning og udvikling 2010-2012" blev der af-sat 1 mia. kr. årligt i 2010-2012 til teknologisk løft af laboratorierne, hvilket inkluderer opgradering af ventilation, klima- og CTS-anlæg samt tilhørende styringssystemer til moderne forskningsstandar-der. Formålet er at skabe et solidt fundament for fremtidens forskning.

Samtidigt blev det besluttet at iværksætte en grundlæggende modernisering af laboratorielokalerne til i alt ca. 3,0 mia. kr., som finansieres inden for huslejeordningens rammer. Udgiften hertil finansie-res af ejendomsvirksomhedens overførte overskud fra 2007-2010 og fremtidige overskud under den almindelige virksomhed. Overskuddet er genereret af universiteternes løbende huslejeindbetaling og er huslejeordningens reserve til imødegåelse af tab, herunder udgifter i forbindelse med funktionel forældelse.

Bygningsstyrelsen kan fremme moderniseringsarbejderne ved at benytte muligheden for at forøge den langfristede gæld i ejendomsporteføljen (negativt resultat) mod afdrag i senere år. Både et for-brug af de opsparede resultater fra tidligere år og en forøgelse af den langfristede gæld til genopret-ning af laboratorielokaler er forudsat ved finansieringen og vil medføre et negativt årsresultat i regn-skabet for virksomheden, indtil midlerne er udmøntet til de enkelte projekter.

Bevillingen er givet til Bygningsstyrelsen og det er Bygningsstyrelsen, som er statslig bygherre på laboratoriemoderniseringerne på universiteterne under den statslige huslejeordning.

Erstatningslokaler

Laboratoriebevillingen fra globaliseringsreserven anvendes hovedsageligt som bidrag til erstatningslokaler for universiteternes eksisterende laboratorielokaler og -bygninger, hvor disse laboratorielokaler ikke hensigtsmæssigt kan ombygges til moderne forskningsstandarder i forhold til deres nuværende anvendelse. De erstattede laboratorielokaler genoprettes herefter enten til mindre krævende laboratoriekategorier eller fraflyttes. De lokaler som universiteterne fraflytter, når erstatningslokalerne er færdige, vil enten skulle afhændes eller udlejes til anden side. Erstatningslokalerne giver således universiteterne mulighed for at samle deres laboratorieaktiviteter på færre lokaliteter og dermed effektivisere deres arealforbrug.

Den del af laboratoriebevillingen, som anvendes til erstatningslokaler er værdiforøgende, men ikke huslejbærende for det enkelte universitet, dog opkræves universitetet et bidrag til sikring af vedligeholdelse og forsikring mv. Herudover står universiteterne selv for den efterfølgende drift, indvendige vedligeholdelse og fornyelse samt betaling af ejendomsskatter og afgifter.

Klima-, Energi- og Bygningsministeriet søger om Finansudvalgets tilslutning til erstatningslokaler på særskilte aktstykker, såfremt totaludgiften på de enkelte projekter overstiger 100 mio. kr., jf. finanslovens anmærkninger til § 29.53.03.50. Aktstykkerne forelægges, når der foreligger en afklaring af eventuelle supplerende brugerønsker, der skal finansieres ved låntagning inden for den statslige huslejeordnings sædvanlige rammer eller ved donationer til universiteterne. Midlerne fra laboratoriebevillingen betragtes som et fast bidrag til byggeprojektet. Der er således tale om et integreret byggeprojekt, hvor enkelte bygningsdele ikke hensigtsmæssigt kan udskilles fra hinanden, hverken bygningsmæssigt eller finansielt.

Genopretninger

Laboratoriebevillingen som finansieres inden for huslejeordningen anvendes hovedsageligt til genopretning af universiteternes eksisterende laboratorielokaler. Genopretningerne sikrer, at laboratoriernes eksisterende værdi fastholdes. Bidrag til vedligehold og forsikring indgår allerede i de nuværende rammer. Universiteterne afholder allerede alle udgifter til driften og til ejendomsskatter og afgifter.

Genopretning af laboratorierne inkluderer genopretning af gulve, lofter, vægge og el-, varme-, og vandinstallationer; dvs. forsyninger og renovering af indvendige overflader og fast laboratorieinventar i laboratorielokalerne. Herudover indbefatter genopretningerne også opgradering af eksisterende ventilation, klima- og CTS- anlæg samt tilhørende styringssystemer til moderne forskningsstandarder. I forbindelse med planlægningen af genopretningerne skal der ske en afklaring af supplerende brugerønsker samt energibesparende tiltag, som hensigtsmæssigt kan udføres i sammenhæng med genopretningerne, men disse arbejder finansieres ved låntagning inden for den statslige huslejeordnings sædvanlige rammer. Klima-, Energi- og Bygningsministeriet søger om Finansudvalgets tilslutning til genopretninger på særskilte aktstykker, såfremt totaludgiften på de enkelte projekter overstiger 100 mio. kr., jf. finanslovens anmærkninger til § 29.53.03.50.

Midlerne fra laboratoriebevillingen betragtes som et bidrag til byggeprojektet. Der er således tale om et integreret byggeprojekt, hvor enkelte bygningsdele ikke hensigtsmæssigt kan udskilles fra hinanden, hverken bygningsmæssigt eller finansielt.

Aftaler

Den 28. januar 2010 indgik videnskabsministeren bindende aftaler med universiteterne dels om de enkelte universiteters andel af den samlede laboratoriebevillingen og dels om universitetets fordeling mellem midler til erstatningslokaler samt midler til genopretning af eksisterende laboratorielokaler. Aftalerne skal sikre:

- at investeringen af laboratoriebevillingen opfylder universiteternes strategiske behov,
- at Videnskabsministeriets (nu Klima-, Energi- og Bygningsministeriet) generelle retningslinjer for byggerier overholdes,
- at der ikke findes laboratorielokaler, lejet hos Videnskabsministeriet (nu Klima-, Energi- og Bygningsministeriet), der ikke er moderniseret, når laboratoriebevillingen er brugt, jf. Unilab-rapport, juli 2009.

I forbindelse med indgåelse af aftalerne med universiteterne primo 2010 blev der på hvert universitet afsat en reservepulje. Reservepuljen skal sikre, at der er mulighed for at imødekomme nye myndighedskrav, f.eks. skærpede energikrav, i perioden frem til 2016.

Der er indgået aftaler med de universiteter, som råder over laboratorielokaler under den statslige huslejeordning. Der er endnu ikke indgået aftale med Danmarks Tekniske Universitet, idet man afventer aktstykke om nybyggeri i forbindelse med samlokalisering af de indfusede sektorforskningsinstitutioner.

Efterfølgende er der foretaget justeringer i aftalerne i forhold til universiteternes oprindelige fordeling mellem erstatningslokaler og genopretninger. Justeringerne er sket dels som følge af universiteternes strategisk fysiske planlægning i forbindelse med bl.a. organisatoriske ændringer og dels som følge af Bygningsstyrelsens erfaringer fra allerede gennemførte laboratoriemoderniseringer.

Da laboratoriebevillingen anvendes over en længere årrække, forventer Bygningsstyrelsen, at der fortsat vil forekomme justeringer i fordelingen mellem erstatningslokaler og genopretninger alt efter, hvad der er mest hensigtsmæssigt i forhold til universiteternes behov, som må forventes at ændre sig over perioden.

Uanset justeringer af fordelingen mellem erstatningslokaler og genopretninger sikres universiteterne fortsat et teknologisk løft såvel som en grundlæggende modernisering af deres laboratorielokaler.

Tabel 1: Fordeling af laboratoriebevillingen pr. oktober 2012.

Universitet	Laboratorie- bidrag i alt, mio. kr.	Erstatnings- lokaler, mio. kr.	Genopretning, mio. kr.
Københavns Universitet	2.439,1	1.443,0	996,1
• Mærsk Bygningen (udvidelse af Panum)		672,0	
• Copenhagen Plant Science Center		138,0	
• Pharma Science Center		122,7	
• Niels Bohr Science Park		510,3	
Roskilde Universitet	145,1	115,2	29,9
• Ny laboratoriebygning		115,2	
Syddansk Universitet	622,9	222,9	400,0
• SUND Nybyggeri, etape I		100,4	
• SUND Nybyggeri, etape II		120,2	
• Reserveret rådighedspulje til SUND		2,3	
Aarhus Universitet	1.394,1	223,1	1.171,1
• Påskehøjgård		13,4	
• Nybyggeri til Health		87,9	
• Ikke fordelt rådighedspulje		121,8	
Aalborg Universitet	468,5	110,6	357,9
• Biotek		70,0	
• Byggeri/anlæg		30,0	
• Nybyggeri Esbjerg		10,6	
Bygningsstyrelsens rådighedspulje			
• DTU-lejede ejendomme	299,8		299,8
• Administration	45,6		
• 5-års eftersyn	150,0		
• Kunst	47,6		
• Reserve inkl. PL-regulering*	449,2		
I alt (2012-priser**)	6.062,0	2.114,8	3.254,8

* Inkl. laboratorielokaler som oprindeligt ikke indgik i tilstandsvurderingen, herunder til DTU-lejede ejendomme, hvor der endnu ikke er truffet beslutning om fordeling mellem erstatningslokaler og genopretninger.

** Ved den samlede bevilling i 2012-priser forstås, at der ved beregningsforudsætningerne er anvendt det for Finansloven for 2012 udmeldte indeks.

På baggrund af universiteternes strategiske fysiske behov er der for hvert universitet udarbejdet en investeringsplan for gennemførelsen af laboratoriegenopretningsprojekterne. Investeringsplanerne er udarbejdet dels for at tilvejebringe den nødvendige planlægningshorisont og dels for at sikre, at laboratorielokalerne sikres et teknologisk løft og/eller en grundlæggende modernisering. Som følge af universiteternes organisatoriske ændringer samt universiteternes ændringer i deres fysiske behov for laboratorielokaler justeres investeringsplanerne løbende, således at det sikres, at laboratoriebevillingen anvendes optimalt i forhold til de givne rammer.

Prioritering og afgrænsning

Som led i at afgrænse og prioritere laboratoriebevillingen er der udarbejdet retningslinjer, som konkret beskriver hvilket fast laboratorieinventar, som er omfattet af bevillingen, og hvilken prioritering der lægges til grund i genopretningsprojekterne. Bygningsstyrelsen prioriterer genopretning af egentlige laboratorielokaler (våde laboratorielokaler) frem for tilknyttede hjælperum og kontorer. Laboratoriebevillingen omfatter således først og fremmest fast laboratorieinventar og overflader inde i laboratorielokalerne samt forsyning af installationerne i laboratorielokalerne.

Elementer, der ikke kan finansieres af laboratoriebevillingen, kan finansieres af andre midler, f.eks. via låntagning inden for den statslige huslejeordnings sædvanlige rammer ved værdigforøgende arbejder, via vedligehold for vedligeholdelsesarbejder udført i forbindelse med laboratorieprojekterne eller ved donationer til universiteterne.

Kvalitet

Bygningsstyrelsen (den tidligere Universitets- og Bygningsstyrelse) har, siden bevillingen til modernisering af universiteternes laboratorier blev givet, arbejdet på at fremtidssikre universiteternes laboratorielokaler med henblik på at fastholde og videreudvikle dansk forskning og undervisning på det højeste internationale niveau. Til dette formål har Bygningsstyrelsen udarbejdet en række funktionelle basiskrav til såvel erstatningslokaler som til genopretninger af eksisterende laboratorielokaler. De funktionelle basiskrav er et sæt krav og specifikationer, som skal anvendes for at understøtte det fælles kvalitetsniveau, som Bygningsstyrelsen lægger til grund for sine laboratoriebyggerier på landsplan. I de funktionelle basiskrav beskrives de forhold, som Bygningsstyrelsen i egenskab af statslig bygherre vægter ved modernisering og genopretning. Det drejer sig om krav til funktionalitet, fleksibilitet, foranderlighed, energi-, miljø- og bæredygtighed og tilgængelighed.

Disse funktionelle basiskrav udgør sammen med Bygningsstyrelsens øvrige krav og specifikationer udgangspunkt for modernisering af universiteternes laboratorielokaler.

Som led i Bygningsstyrelsens løbende bestræbelser på at reducere energiforbruget i forbindelse med universiteternes lokale anvendelse, har Bygningsstyrelsen udbudt rammeaftaler vedrørende levering og udførsel af nye stinkske, hvoraf et af kravene til stinkske er energieffektivitet. Stinkske står for en stor del af energiforbruget i laboratorielokaler, hvorfor en videreudvikling af disse skabe vurderes at have et stort energibesparende potentiale.

Procesenergi udgør en anden væsentlig andel af energiforbruget i universiteternes laboratorielokaler. Bygningsstyrelsen har således som krav i alle erstatningslokaler (nybyggerier) at reducere procesenergien mest muligt.

Status

Konkret har Bygningsstyrelsen indtil nu igangsat 62 laboratoriegenopretningsprojekter på universiteterne til en værdi af 675,1 mio. kr., hvoraf 29 projekter er afsluttet, jf. tabel 2. Herudover er der en rådighedspulje til endnu ikke igangsatte genopretningsprojekter på de enkelte universiteter, som skal igangsættes i de kommende år.

Tabel 2, Genopretninger pr. oktober 2012.

	Antal projekter, igangsat	Tilsagn i alt, mio. kr.	Rådighedspulje, (ikke igangsat) mio. kr.	Laboratoriebidrag i alt, mio.kr.	Antal projekter, ibrugtaget
Danmarks Tekniske Universitet	-	-	299,8	299,8	-
København Universitet	30	277,7	718,4	996,1	15
Roskilde Universitet	2	14,9	15,0	29,9	2
Syddansk Universitet	6	66,6	333,4	400,0	-
Aarhus Universitet	21	247,7	923,4	1.171,1	12
Aalborg Universitet	3	68,2	289,7	357,9	-
I alt	62	675,1	2.579,7	3.254,8	29

Det forberedende arbejde vedrørende laboratorieerstatningslokaler er godt i gang, og der er afgivet tilsagn til en værdi af 1.139,2 mio. kr., hvoraf fire aktstykker er tiltrådt af Finansudvalget. Bygningsstyrelsen forventer at forelægge yderligere aktstykker vedr. erstatningslokaler i efteråret 2012 og foråret 2013.

I en række af erstatningslokalerne vil der udover det faste bidrag fra laboratoriebevillingen også være supplerende brugerønsker. Disse arbejder finansieres ved låntagning inden for den statslige huslejeordnings sædvanlige rammer eller ved donationer til universiteterne.

Herudover er der en andel reserveret til erstatningslokaler på Aarhus Universitet, som skal igangsættes i de kommende år. Universiteter er fusioneret med en række sektorforskningsinstitutioner, og Bygningsstyrelsen afventer derfor universitetets plan for den fremtidige bygningsanvendelse.

Tabel 3, Erstatningslokaler pr. oktober 2012.

Projekt	Tilsagn/Unilab, mio. kr.	Laboratoriebidrag i alt, mio. kr.	Forv. SEA-finansiering, mio. kr.*	Forv. totaludgift, mio. kr.	Aktstykke	Slutår**
Igangsatte projekter						
AU: Påskehøjgård	13,4	13,4	16,9	30,3	-	2013
AAU: Biotek	70,0	70,0	177,4	247,4	Akt 75, 27.01.2011	2015
SDU: SUND Nybyggeri, etape I	100,4	100,4	8,0	108,4	Akt 119, 12.05.2011	2015
KU: Mærsk Bygningen (udvidelse af Panum)	672,0	672,0	651,3***	1.323,3	Akt 83, 31.05.2012	2016
RUC: Ny laboratoriebygning	115,2	115,2	0,6	115,8	Akt 84, 31.05.2012	2015
Projekter under planlægning						

KU: Copenhagen Plant Science Center	14,0	138,0	112,2	250,2	Efterår 2012	2017
KU: Pharma Science Center	10,0	122,7	44,7	167,4	Primo 2013	2016
KU: Niels Bohr Science Park	72,0	510,3	1.106,0	1.616,3	Forår 2013	2017
AU: Nybyggeri til Health	54,0	87,9	239,1	327,0	Forår 2013	2017
AAU: Byggeri og anlæg	12,2	30,0	168,0	198,0	Forår 2013	2016
AAU: Nybyggeri Esbjerg	6,0	10,6	105,4	116,0	Primo 2014	2016
SDU: SUND Nybyggeri, etape II	-	120,2	804,1	924,3	Ultimo 2014	2019
SDU: Reserveret rådighedspulje til SUND II	-	2,3	-	2,3	Ultimo 2014	2019
AU: Reserveret rådighedspulje	-	121,8	-	121,8		
I alt	1.139,2	2.114,8	****	****		

* Beløbet modsvares ikke af en tilsvarende huslejestigning, idet universiteterne fraflytter andre lokaler. Der redegøres for universiteterne fraflytninger i de enkelte aktstykker.

** Hvor intet andet er anført er ibrugtagning ca. 1 år før slutåret.

***A. P. Møller og Hustru Chastine Mc-Kinney Møllers Fond til almene Formaal har doneret 655 mio. kr. til byggeriet, hvoraf de 100 mio. kr. er til løst inventar. De donerede midler skal erstatte det meste af huslejedelen.

****Den forventede SEA-finansiering og den forventede totaludgift på de enkelte projekter er angivet i forskellige indeks, hvorfor summen ikke beregnes.

Den aktuelle fremdrift for de igangsatte erstatningslokaler forløber som planlagt.

Laboratoriemoderniseringerne gennemføres i de kommende år og det forventes, at alle aftaler vedr. såvel erstatningslokaler som genopretninger er indgået med udgangen af 2016, som tidligere forudsat. Umiddelbart herefter igangsættes arbejdet.

De aktiviteter, der er forudsat i laboratorietilsagnet, gennemføres inden for den afsatte økonomiske ramme.

c. - - -

d. - - -

e. - - -

f. Finansministeriets tilslutning foreligger.

København, den 4. december 2012

MARTIN LIDEGAARD

Til Finansudvalget.

Taget til efterretning af Finansudvalget på et møde den 13-12-2012